

Pri zdravljenju se skušamo izogniti vsem faktorjem, ki pospešujejo razvoj te glivične bolezni. Z uspehom dvigamo splošno odpornost organizma, odvrčamo maceracijo kože, zdravimo sladkorno bolezen itd. Če so preraščanju kandidate vzrok antibiotiki v ustih mažemo (tuš: barvila 1 : 10 000 v 10 barvilo v razredčenju Pri vaginitisu spiram

Spremembe na nočno dnevno in nato z 1% mazila z živim srebrom

V posebno odpornost 8 tednov po enkrat te biliziramo s pomočjo

Kandidijaze notranje kalijev jodid.

Leta 1950 so Francozi odkrili nov antibiotik iz *Streptomyces noursei* z imenom nystatin ali mycostatin. To je doslej najuspešnejše zdravilo, s katerim je uspelo zdraviti že mnoge prej brezupne primere.

zdravljenja. Kandidijaze so gencijsko vijoličnega barvi grati večkrat dnevno isto 2 ur 4—5 dni zaporedoma. s sredstvom (1 : 10 000). mangana (1 : 4 000) trikrat ga barvila. Učinkovita so a intertriginoznih mestih. z rentgenskimi žarki 4 do so, da organizem desenzi-

jivo hitro odgovarjajo na

Aktualna družbena vprašanja

Tudi v kontracepciji je zdravstveno varstvo matere in otroka

Cita Bole

Že nekaj let je tega, ko so naši ginekologi in družbeni delavci postavili na dnevni red vse bolj pereče vprašanje abortusa. Ob stalno rastočem številu hotenih splavov ginekologi že niso imeli več moči, da bi se temu zlu uprli sami. Zato je ta pojav zahteval pomoč celotne zdravstvene službe na eni in družbenih činiteljev na drugi strani. V tem času so napredni ginekologi v Sloveniji — ob podpori družbenih organizacij, zlasti Zveze ženskih društev — začeli s propagando in pripomogli k proizvodnji domačih sodobnih kontracepcijskih sredstev. S tem je bila dana osnova kontracepcijski službi kot najzanesljivejšemu sredstvu proti splavu. Pred tremi leti je v našem listu (»Medicinska sestra na terenu«, 1955 št. 2) prof. dr. Franc Novak, pionir te službe v Jugoslaviji, obrazložil pomen in prednosti kontracepcije s sodobnimi sredstvi. Revija »Naša žena« je v nadaljevanjih prinašala njegove razlage in nato njegovo razpravo o tem problemu izdala v posebni brošurici »Spočetje po naši volji ali kontracepcija«. Vendar pa niti objektivni niti subjektivni pogoji tedaj še niso bili takšni, da bi mogli začeti z akcijo kontracepcije v taki širini, kot jo to vprašanje zahteva. Nedavna polemika o sredstvih in metodah borbe proti kriminalnemu splavu je sprožila dvoje nasprotujočih si stališč. Prvo stališče,

ideja legalizacije ali uzakonitve splava, se je pod težo močnejših dokazov moralo umakniti drugemu stališču, in sicer ideji kontracepcije. Uzakonitev kakor tudi preširoka dopustitev (liberalizacija) splava pa seveda zavira razvoj kontracepcijske službe ali mu celo nasprotuje, saj se tistim, ki ne upoštevajo posledic splava, dozdeva konec koncev enostavnejši način za omejevanje rojstev.

Obširne razprave strokovnjakov in javnih delavcev so dokončno odločile, da legalizacija splava iz zdravstvenih, humanih in političnih razlogov ni sprejemljiva. To pa zaradi tega:

1. ker je splav v vsakem primeru, tudi če ga izvrši strokovnjak, nevaren operativni poseg, z večjimi ali manjšimi, vsekakor pa daljnosežnimi zdravstvenimi posledicami za žensko,

2. ker je splav kot sredstvo za prekinitev nosečnosti za sleherno žensko fizičen, psihičen in moralni insult (bolečina, strah, moralni očitki pred spočetim bitjem),

3. ker splav kot sredstvo, ki naj uravnava število porodov, postavlja žensko v docela neenakopraven položaj, saj nosi vse posledice intimnega življenja ona sama, medtem ko moški pri tem ni prav nič prizadet.

Po vsem tem je docela dozorela misel, da je za borbo proti splavu kot socialnomedicinskemu zlu rešitev edinole v dobro organizirani službi za preprečevanje nezaželenega spočetja ter v pravilni spolni vzgoji kot sestavnem delu splošne vzgoje, ki mora temeljiti na spoštovanju človekove osebnosti.

Vsaka nova ideja, pa naj ima še tako plemenite namene, si le s težavo krči pot. Zmaga njenih ciljev ni odvisna le od ustreznih materialnih pogojev, temveč še v veliko večji meri od subjektivnega zdravstvenega činitelja — od ljudi, ki so prežeti z vero v pravilnost ideje in so obenem voljni pomagati pri premagovanju predsodkov in nepravilnega pojmovanja.

Borba proti splavu kot socialnomedicinskemu zlu s sredstvi, ki segajo prav do njegovih korenin, je v bistvu metoda socialne medicine. Torej je kontracepcijska služba ukrep, s katerim se preprečuje zdravstvena in socialna škoda, ki jo povzročajo splavi. Od medicinskih sester, katerih poklicna dolžnost terja zdravstveno, socialno in vzgojno dejavnost, upravičeno pričakujemo, da se uvrste med najagilnejše borce za sodožno kontracepcijo.

Preprečevati zlo pri koreninah se pravi ženo obvarovati nezaželenega spočetja — v tem je bistvo kontracepcije. Zaradi tega je pomoč ljudem v tem smislu socialnomedicinska dejavnost zdravstvene službe ali ena osnovnih nalog, ki jih ima sodobna zaščita žene in materinstva.

Da bi bile medicinske sestre kos tem nalogam, morajo poznati bistvo in vzroke, ki tirajo žene, da segajo po nevarnih sredstvih za nasilno prekinitev nosečnosti. V bistvu gre za zavestno omejevanje števila otrok — za regulacijo porodov. To je že star družbeni pojav, ki se je manifestiral z različnimi sredstvi in metodami, pač takimi, kakršna je bila stopnja splošne kulture in medicine. Vprašanje omejevanja rojstev pa se v posebno ostri obliki pojavlja zlasti v dobi industrializacije. Velik dotok ljudi v središča povzroča stanovanjsko stisko; zaposlitev žene izven doma, zlasti dokler ni vzpostavljena služba za čuvanje otrok, in pa modernizacija gospodinjstva čedalje bolj zaostruje vprašanje družinskega življenja. Hkrati pa si civiliziran in kulturni človek prizadeva, da bi o svojih osebnih, zlasti intimnih vprašanjih odločal sam. Industrializacija ruši stari način življenja in odpira nova vprašanja, ki jim more odpomoči edinole družbena skupnost. Regulacijo porodov narekujejo torej ekonomsko socialni razlogi. Rešitev stanovanjske stiske, modernizacija gospodinj-

stva, oskrba otrok med delovnim časom staršev — to vse so tako težavne naloge, ki jih ob še tako vztrajnih prizadevanjih ni moči rešiti tako hitro, kot bi želeli. Vendar ob današnji stopnji razvoja medicinskih in socialnih ved ni opravičila, da ne bi splava, ki je v vsakem pogledu zelo škodljiv, zamenjali s sodobnejšim sredstvom.

Dosedanje razprave o tem problemu so med pozitivnimi pobudami pokazale tudi vrsto zaostalih in nepravilnih pojmovanj o splavu in njegovih posledicah za zdravje žene. Pokazale so tudi negativne socialno-ekonomske posledice za družbo kot celoto, saj s številom splavov obenem narašča tudi število ginekoloških obolenj. Eno in drugo prinaša nove stroške zdravljenja in gospodarsko škodo, ki jo prinašajo bolezenski dopusti zaposlenih žensk.

Socialistična družba, ki ji je človek najvišja vrednota, mora ob zavestni težnji ljudi po regulaciji rojstev ali načrtovanju porodov izključno s sodobnimi sredstvi in metodami vskladiti svoje interese z interesi posameznika, torej z interesi družine in še posebej ženske. Ker je v tem primeru žena najbolj ogrožena, se družba še posebej zavzema za tista sredstva, ki z njimi razpolaga žena. Saj ima spričo največje osebne prizadetosti tudi več pravic, da odloča o številu porodov.

Večina onih, ki se bodo resno poglobile v to vprašanje in obenem spoznale tudi sredstvo, kako se lahko iznebijo neprestanega strahu pred zanositvijo, se bodo zanj odločile, kakor hitro premagajo predsodke. Uredba sodobne kontracepcijske službe pomeni vsekakor revolucionaren ukrep v zaščiti materinstva. Treba pa bo za zmago pravičnega pojmovanja, za osvojitve naprednega gledanja še mnogo naporov, ne samo med laiki, temveč med strokovnjaki samimi.

Ali bo s tem ogrožen naš narodni prirastek? To je vprašanje, ki ga zastavljajo tisti, ki se drže idealističnega nazora o »sreči družine« s številnimi otroki. Ti namreč ne bodo naši zavezniki. Res je, regulacija rojstev do neke mere omejuje število rojstev. Res je pa tudi, da imajo zaostale dežele sicer visoko rodnost, a hkrati tudi visoko umrljivost otrok in nasploh razmeroma kratko življenjsko dobo, medtem ko je rodnost v ekonomsko in kulturno razvitih deželah nižja, umrljivost otrok zelo majhna, življenjska doba pa razmeroma dolga. Pri nas v Sloveniji je stanje glede rodnosti, glede umrljivosti otrok in življenjske dobe prebivalstva že na tisti stopnji, ki je značilna za razvite dežele. Da bi življu s tem pretilo izumiranje, ni torej nobene bojazni.

Prof. dr. Novak je o vprašanju populacije v zvezi z vprašanjem regulacije porodov s sodobnimi kontracepcijskimi sredstvi odgovoril takole: »Z vprašanjem kontracepcije se pri nas ne ukvarjamo zato, ker bi morda mislili, da je otrok preveč, tudi ne zato, ker bi želeli manjši prirastek prebivalstva, kot delajo v nekaterih drugih državah. Vprašanje načenjamo zato, da bi bilo manj abortusov, manj bolnih in sterilnih žena, da bi se otroci rodili v srečnejših okoliščinah, da bi bili zaželeni in zato bolj ljubljeni. Kontracepcija in seksualno vprašanje sta po našem mnenju sestavni del sodobne zaščite matere in otroka in mentalne higijene!« (Medic. sestra na terenu 1955, št. 2, str. 115).

Tej ideji se bodo upirali tudi ljudje, ki zagovarjajo pospeševanje rojstev bodisi iz šovinističnih teženj ali iz religioznih nagibov. Prav dobro se še spominjamo, kako je fašistična politika pod zaščito vseh mogočih prisilnih ukrepov pospeševala rojstva, saj je za svoje imperialistične cilje potrebovala čim več vojakov. Podobna so bila tudi prizadevanja cerkvenih krogov, ki so pod pretvezo skrbi za moralno terjali od vernikov čim številnejše družine. Naj se tu s socialnomedicinskega vidika vprašamo samo: kakšno korist ima družba

od tega, če je žena od številnih nosečnosti in porodov vsa izčrpana, življenje njenih številnih otrok pa v nezadostni meri zaščiteno?

Pogostne nosečnosti in porodi izčrpavajo organizem žene, zlasti če ni med njimi presledka, ki ji je potreben za regeneracijo organizma.

Regulacijo porodov tako glede števila porodov kakor tudi glede določenega časovnega presledka med njimi smatrata porodništvo in ginekologija za enega najvažnejših preventivnih ukrepov te panoge. Preventivni ukrepi sodobne ginekologije za reguliranje porodov temeljijo na dveh osnovnih medicinskih indikacijah. Na eni strani je to namen, da se preprečijo pogostne nosečnosti in se tako ohrani standard ženskega organizma, na drugi strani pa namen, da se omeji število patoloških sprememb, ki jih na genitalijah ali drugih organih v določenih primerih sproži oziroma potencira nosečnost in porod.

Kako ocenjuje socialna medicina pojave nezaželenih otrok? Danes je popolnoma jasno, da je za zdravje otroka potrebno skrbeti že v času njegovega embrionalnega življenja. Zato nenehno poudarjamo potrebo, da je žena pod zdravstveno kontrolo od prvih mesecev nosečnosti pa vse do poroda. Posebej poudarjamo važnost higienskega režima v nosečnosti, in to vse od pravilne prehrane in obleke pa do počitka in uravnovešenega psihičnega stanja nosečnice. V strahu pričakovani otrok vsega tega ni deležen. Pa tudi po rojstvu pogreša skrbne nege in toplega domačega vzdušja, brez česar ni mogoče pričakovati, da bi dozorel v telesno in duševno uravnovešeno osebnost.

Medicinske sestre so že neštetokrat nakazale ta problem iz svojih izkušenj na terenu in so vse njihove izjave v skladu s stališčem naše družbene skupnosti do tega vprašanja. To stališče se kaže že v poudarjanju odgovornosti, ki jo morata za spočetje in rojstvo otroka v prvi vrsti in v celoti prevzeti oba roditelja, da se bodočemu bitju zagotovijo ustrezni življenjski pogoji. Družbena skupnost jima pri tem le pomaga. Tudi v tem primeru je regulacija porodov lahko le pozitivna.

Naši ljudje imajo otroke v splošnem radi in skoraj ni zakoncev, ki si jih ne bi želeli. Gre torej le za regulacijo števila in uravnavanje rojstev ob času, ki ga zakonci smatrajo za primerne. Gotovo so in še bodo primeri, ko se bo prvo negodovanje nad neželjeno nosečnostjo z dobrohotnostjo in pomočjo soljudi poleglo. Tudi tu imajo medicinske sestre že kar precej izkušenj, saj je marsikatera njihova intervencija v obliki socialne pomoči in moralne opore pripomogla, da je otrok našel svoje pravo mesto v družini, ki ga je sprva odklanjala. Prav gotovo pa bodo še primeri, ko — kljub možnosti zaščite pred nosečnostjo in kljub pripravljenosti naših zdravstvenih in socialnih delavcev, da ženi in družini nudijo potrebno pomoč — ne bo mogoče preprečiti, da se žena zateče k splavu. Da bi v takih primerih omogočili strokoven medicinski poseg, sta Sveta za zdravstvo in socialno varstvo sprejela priporočilo, da se spremene in dopolnijo nekatera določila uredbe o komisijah za odpravo plodu (Ur. list FLRJ št. 4/52). Po tej uredbi namreč imenuje člane komisije druge stopnje republiški Svet za zdravstvo, člane komisije prve stopnje pa vodja ginekološko-porodniškega oddelka.

Ker glede na obseg tako važnega družbenega vprašanja in v obdobju družbenega upravljanja pravzaprav ni najbolj primerno, da bi za imenovanje prvostopne komisije bilo pristojno vodstvo nekega določenega zavoda, je predlagano, da tudi člane komisije prve stopnje imenujejo sveti za zdravstvo in socialno varstvo okrajnih ljudskih odborov. Dalje je sklenjeno, da bo v bodoče član te komisije tudi socialni delavec. To pa zaradi tega, da se bodo že veljavni

predpisi (ki ne izključujejo socialnih indikacij za dovolitev splava), uporabljali gibčeneje. Ob pomanjkanju kvalificiranih socialnih delavcev bo ta član lahko patronažna medicinska sestra ali tudi kaka druga socialnomedicinsko sicer nekvalificirana, toda ugledna in zaupna oseba. Hkrati pa naj bi socialna delavka — kot član komisije — pomagala prosilki prebroditi ovire, ki jih navaja za prekinitve nosečnosti, in vplivala nanjo, da se zanaprej takoj zateče k zdravniku po kontracepcijsko sredstvo. **Ob vsem tem je nadvse važen človeški odnos do žene in pa skrajna diskretnost.** Zato je sklenjeno, da bodo socialni delavci, ki bi bili imenovani za člane v komisijah za dovoljenje splava, o svoji vlogi poučeni v posebnem seminarju, ki ga bo pripravil sekretariat Sveta za socialno varstvo LRS. Iz že navedenih razlogov je sklenjeno tudi, da sodi preverjanje neugodnih socialnih razmer prosilke in izdajanje zadevnih potrdil v področje socialnega delavca. Prav tako je sklenjeno, da bo to delo zaupano osebi (patronažna medicinska sestra zdravstvenega doma, socialni delavec ali kaka druga primerna oseba), ki jo bo za to posebej pooblastil pristojni svet za varstvo družine. S tem bo odpravljeno birokratsko dajanje teh potrdil na raznih oddelkih občinskega ljudskega odbora.

V zvezi z razpravami o vzpostavitvi kontracepcijske službe in o potrebi po večjem razumevanju žene, ki jo nepričakovana nosečnost spravi v hudo socialno in duševno stisko, se je pojavilo tudi vprašanje indikacije za kontracepcijsko sredstvo. Na terenu zasledimo celo med nekaterimi strokovnjaki poleg izrazito odklonilnega stališča nasproti socialni indikaciji kot razlogu za odpravo plodu tudi primere, ko odklonijo dodelitev diafragme ženi z enim ali dvema otrokoma, medtem ko s te vrste pomočjo pri neporočeni ženski sploh ne računajo. Drugi — to pa iz vrst nestrokovnjakov — so razumeli, da je kontracepcijsko sredstvo namenjeno le ženam alkoholikov ali sicer družbeno neurejenih in neprilagojenih mož. Indikacije pa za to sredstvo pravzaprav ni. Katerakoli ženska se odloči, da si bo poiskala pomoči, je te pomoči nedvomno potrebna. Nemalo ljudi sicer upravičeno vprašuje: kaj pa z mladino in njeno moralo, če bodo ta sredstva dostopna prav vsem? Pot, ki drži do nabave kontracepcijskega sredstva, je zdravniška ordinacija. Tako preprosta pot za nedozorele ljudi torej to spet ni! V takih primerih, ki navsezadnje le ne bodo tako zelo pogostni, pa je stvar zdravnika, da pouči mladega človeka, kako naj živi svoji starosti in zrelosti primerno. Sicer pa to vprašanje zadeva drugo področje: področje spolne vzgoje kot sestavnega dela splošne mladinske vzgoje. Za pravilno, zdravo vzgojeno mladino naši kontracepcijski ukrepi ne bodo pomenili kake moralne nevarnosti. Zavzeti pa se je treba, da se ta spolna vzgoja res začne tudi izvajati. Prav gotovo tudi ni zgolj naključje, da so na vseh posvetovanjih v organizaciji kontracepcijske službe posvetili mnogo časa razmotrivanju tega vprašanja in da so sprejeli nekatere sklepe, ki sodijo na področje šolstva in prosvete, zdravstvene vzgoje in določenih družbenih organizacij. Regulacija rojstev je torej zelo obsežno delovno področje socialnih, medicinskih, pedagoških kadrov ter družbenih činiteljev. Da bi ureditev kontracepcijske službe in s tem v zvezi pravilno sodobno pojmovanje tega kompleksnega vprašanja — postalo čimprej živa resnica, sta Sveta za zdravstvo in socialno varstvo za našo republiko sprejela več sklepov. V smislu teh zaključkov bo v okviru Sveta za zdravstvo LRS delovala posebna komisija, ki povezuje vrsto odgovornih organov in družbenih organizacij. Ta komisija bo imela na skrbi, da se ti zaključki izvedejo. V ta namen pripravljajo propagandno gradivo, programe za tečaje in seminarje zdravstvenoprosvetnih in socialnih delavcev, zbirajo predloge za zadevno iz-

popolnitev šolskih učnih programov, skrbijo za proizvodnjo in pocenitev kontra-
cepcijskih sredstev itd.

Pri tem seveda ne smemo pozabiti, da je praktična izvedba te akcije v največji meri odvisna od pripravljenosti »terena«. Zato je tudi pri okrajnih svetih za zdravstvo določena posebna komisija, medtem ko so za konkretno izvedbo teh nalog v občini zadolženi sveti za varstvo družine.

Ob vsem tem je medicinskim sestram, zlasti onim v patronažni službi, določena važna vloga. Tej nalogi pa bodo kos edinole, če se bodo seznanile s celotnim vprašanjem regulacije porodov, nato se pa z vso odgovornostjo in pravilnim razumevanjem lotile dela pri svojih varovancih. To ni le vloga njihove poklicne dolžnosti, temveč tudi vloga zavestne delavke v borbi za zmago tako humanih družbenih vrednot, kot je uveljavljanje enakopravnih in kulturnih odnosov v življenju naših družin.

Dvorišče — ig

Dvorišče — igrišče p
razne igre, se v njih izi
na svežem zraku ob razn
življenjske radosti, ki je
od ceste, od potepanja, n
tovariški čut. Zato smatr
vijati v okviru stanovanj:

V starih hišah strnje
rišč ali pa so tako tesne
otroku v rekreacijske namene, še posebno ne, ker je dvorišče dostikrat
prostor, kamor odlagajo smeti, staro ropotijo itd. Zato bodo otroci stanovanjskih
skupnosti v starejših delih mesta pogosto nujno vezani na večje javno igrišče
njihovega okoliša. Krog sovrstnikov je tod večji, pestrejši, kar je z vzgojnega
stališča priporočljivo, vendar pa bo daljša pot do igrišča marsikateremu malčku
nepremostljiva zapreka. Zato bomo morali težiti za tem, da usposobimo za
igro otroka tudi mala sončna dvorišča, toda pasti bodo morale ograje med
posameznimi dvorišči, da dobimo večje površine za igrišča v soseski.

Nova oblika stanovanjske gradnje predvideva večje odmike med posa-
meznimi bloki in tako nastanejo tudi večje proste, nežazidane površine. Žal
obravnavajo arhitekti te površine dostikrat samo z estetskega stališča in ustvar-
jajo zelene ploskve, v katerih leže stavbe lepo in prijetno za oko. Te zelene
trate z visokimi in nizkimi nasadi nosijo premnogokrat tablice z napisi »Čuvaj
nasade«. Kakor so z estetskega, urbanističnega in zdravstvenega stališča lepo
negovane zelene livade med enoličnimi bloki zaželeni, bi arhitekti vendar ne
smeli pozabiti, da bi vsaj del teh trat moral služiti oddihu našega ročnega,
umskega delavca, v prvi vrsti pa našim otrokom v vseh njihovih življenjskih
obdobjih. Da bi pa mogle služiti temu namenu, jih je treba seveda ustrezno
oblikovati.

Načelno je treba najprvo razčistiti vprašanje, ki se je nedavno pojavilo,
ali rekreacijo mladine lahko združujemo z rekreacijo odraslih delovnih ljudi in

ci skupnosti

se zbirajo, spoznavajo
stike s sovrstniki, si
n so tako deležni tiste
vrišče odvrča otroka
avo in razvija v njem
vo, ki jo moramo raz-

to sploh nimamo dvo-

da ne morejo služiti
prostor, kamor odlagajo smeti, staro ropotijo itd. Zato bodo otroci stanovanjskih
skupnosti v starejših delih mesta pogosto nujno vezani na večje javno igrišče
njihovega okoliša. Krog sovrstnikov je tod večji, pestrejši, kar je z vzgojnega
stališča priporočljivo, vendar pa bo daljša pot do igrišča marsikateremu malčku
nepremostljiva zapreka. Zato bomo morali težiti za tem, da usposobimo za
igro otroka tudi mala sončna dvorišča, toda pasti bodo morale ograje med
posameznimi dvorišči, da dobimo večje površine za igrišča v soseski.